

Бабух Ілона

Assistant of Department of Marketing,
Chernivtsi National University by Yuri Fedkovych

ANALYSIS OF REVENUE SOURCES FOR FINANCING OF DEVELOPMENT OF CITIES OF CHERNIVTSI REGION

The article deals with the analysis of the sources of the budget revenues in financing of the cities of Chernivtsi region. The budget is the only fund which facilitates the financial development of the small cities of Chernivtsi region because of the inconspicuous role of the off-budget mechanisms and sources. The analysis was performed on the base of the reports of the budget execution concerning 2009-2012 of the small cities of Chernivtsi region with the usage of the absolute indicators of the budget supply of the city development as well as the enumeration of the relative indicators, to our point of view, this fact just aggravates the investigated problem. The analysis of the budget profitability has reflected that the financial sufficiency of the small cities remains very low. Performed budget and tax reforms haven't gained success in the part of the decentralization of the inter-budget relations which is proved with the increase of the role of the grants and subventions in the revenues of the local budget during 2011-2012. The role of the local taxes or outturns is very low, this fact represents its secondary and additional value, the significant dependency of the profitability of the local budget upon the decisions of the central bodies of power, the inconspicuous independence of the local government.

Key words: small city; budget sources of financing; the indicator of the budget supply; local tax; land payment; tax from the enterprise revenue.

REFERENCES

1. Balatskiy Ye. O. (2011), *The town of Public Finance System*, Sumy, 302 p. (ukr).
2. Bondarenko V. L. (2003), *Aktualni problemy ekonomiki*, №10, pp. 6–68 (ukr).
3. Bondaruk T. G. (2010), *Regulation and financial support of local government*, Abstract of thesis for the degree of doctor of economic sciences after specialty 08.00.03 «Economics and Management of National Economy», Kyiv, 36 p. (ukr).
4. Vakhovych I. M. (2008), *Theoretical and methodological basis of the formation and implementation of regional policy financial support sustainable development*, Abstract of thesis for the degree of doctor of economic sciences after specialty 08.00.05 «Development of productive forces and regional economy», Odesa, 35 p. (ukr).
5. Zaichykova V. V. (2003), *Systems for financial support of local government in Europe*, Abstract of thesis for the degree of candidate of economic sciences in specialty 08.04.01 «Finance, monetary circulation and credits», Irpin, 20 p. (ukr).
6. Department of Statistics in the Chernivtsi region (2013), *Statistical Yearbook of Chernivtsi region in 2012 year*, Chernivtsi, p. 598 (ukr).

© Бабух Ілона

Надійшла до редакції 11.11.2013

УДК 69.003.13: 338.264

БІБІК НАТАЛЯ,

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки будівництва Харківського національного університету міського будівництва імені О. М. Бекетова

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИБОРУ ОПТИМАЛЬНИХ МІСТОБУДІВНИХ РІШЕНЬ

У статті розглядаються проблеми планування й забудови територій, розширення сучасних міст. Особливу увагу приділено містобудівним проблемам розвитку міст, зміні парадигми в підходах до розвитку міст. Також визначені нові підходи в міському плануванні. Наведено основні положення оптимальних містобудівних рішень. Розглянуто функціональну динаміку міських територій та її складові. Увагу приділено питанням енергозбереження та еколого-орієнтованого розвитку, необхідності врахування цих показників при прийнятті містобудівних рішень у сучасних умовах господарювання та впливу зазначених факторів на розвиток міста в цілому.

Ключові слова: будівництво; містобудування; проектні рішення.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання спостерігається постійна міграція населення до великих міст. Ріст найбільших міст пов'язаний із по-

силенням процесів агломерування, тобто економічно-го та територіального зближення груп міст та інших населених пунктів, що потрапляють у зону тяжіння центру

№ 6 (126) листопад-грудень 2013 р.

агломерації. У цьому зв'язку виникає проблема зняття частини навантаження із центрального міста, виключення нераціональних маятників міграції, удосконалення інженерної та, у першу чергу, транспортної інфраструктури, ріст пропускної спроможності ліній зв'язку, раціоналізації систем обслуговування, комплексного та інтенсивного використання територій.

Економічні проблеми планування та забудови міст обумовлені збільшуваними масштабами урбанізації, дефіцитом міських територій, ростом кількості та величини найбільших міст, ускладненням їхньої структури, транспортних зв'язків, підвищенням якості житлового середовища, системи обслуговування населення, інтенсифікацією соціальних контрактів, необхідністю збереження довкілля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Остання глобальна доповідь по населених пунктах, підготовлена ООН-Хабітат, "Планування сталого розвитку міст" виділяє п'ять існуючих і майбутніх глобальних проблем у процесі розвитку міст, а саме: демографічні, екологічні, економічні, соціально-просторові та інституційні проблеми. Відповідно до звіту, міське планування XXI століття повинно відбутися з повним розумінням цих факторів й одночасно усвідомленням змін нових сил, які також призводять до нових просторових конфігурацій великих, кількядерних або поліорієнтованих регіонів [1].

Формальне планування міських систем покладено на органи державного управління, де місцеві органи відіграють провідну роль [2]. Під впливом глобалізаційних зрушень протягом останніх трьох десятиліть відбулись значні перетворення в органах місцевого самоврядування в багатьох країнах світу, трансформування їхніх функцій, відмінних від тих, які закладались при створенні поняття містобудування, що виникло близько 100 років тому. Найбільших визначних змін зазнала міська політична система, що змінилась із "керування" на "управління". Така система в розвинених країнах є відповіддю на зростаючу складність управління в умовах глобалізації, а також передбачає участь широкого спектра недержавних суб'єктів у процесі управління. Такі зрушення мали глибокі наслідки для міського планування, яке часто почали розглядати як пережиток старої моделі добробуту держави і як перешкоду економічному розвитку та ринковій свободі.

Крім того, міське планування на рівні місцевого самоврядування також зазнало значних змін, пов'язаних зі зрушеннями в прийнятті рішень [3]. Більш широка економічна роль міських центрів та їхніх урядів замінила географічно обмежені адміністративні ролі, підтвердивши необхідність зміни відносин на місто-регіон і введення багаторівневого, спільного управління, що стало практикою в багатьох країнах світу.

Формулювання цілей статті. Вирішення названих проблем визначає основний зміст економічної роботи в містобудівному проектуванні та потребує подальшого обґрунтування сучасних підходів при прийнятті містобудівних рішень.

Виклад основного матеріалу. Економічне обґрунтування містобудівних проектів засноване на тому, що міські та сільські поселення повинні бути раціональною комплексною організацією житлових районів, виробничих зон, мережі громадських, культурних та навчальних закладів.

Сучасні системи міського планування в більшості країн світу були сформовані в XIX столітті в рамках західноєвропейського планування [4]. Їх глобальна дифузія стала можливою завдяки декільком механізмам, особливо колоніалізму, розширенню ринку та інтелек-

туальному обміну. Професійні організації та міжнародні агентства з розвитку також відіграли важливу роль.

Сьогодні в багатьох розвинених країнах підходи до планування істотно змінилися [5]. Тим не менше в багатьох країнах, що розвиваються, старі форми планування зберігаються.

Найбільша проблема сучасного планування в Україні полягає в тому, що, ґрунтуючись на просторовому втручанні, яке передбачає високий рівень соціального багатства, ніж це має місце в більшості країн, що розвиваються, воно не відображає реального способу життя населення [6].

Основні сучасні підходи до міського планування включають:

- стратегічне територіальне планування, яке не розглядає кожної частини міста, а основна увага приділяється тільки тим аспектам чи областям, які мають стратегічне або важливе значення для досягнення загальних цілей плану;

- використання просторового планування для інтеграції функцій державного сектора, включаючи введення просторового або територіального виміру в секторальні стратегії;

- нове впорядкування земель й управлінські підходи, які пропонують альтернативи насильницькому переселенню неофіційних населених пунктів, способи використання інструментів планування для стратегічно впливових суб'єктів розвитку, способи роботи з учасниками процесу розвитку управління громадським простором і надання послуг, і нові ідеї про те, як закони планування можуть бути використані для встановлення зростання цінності міської землі;

- процеси участі та партнерства на районному рівні, у тому числі сприяння міській оцінці, активних методів навчання й дії та "планування дій спільноти", включаючи співфінансування бюджету;

- нові форми генеральних планів, знизу вгору, орієнтованих на соціальну справедливість і боротьбу з наслідками спекуляції землею;

- планування, спрямоване на створення нових просторових форм, таких як компактне місто й новий урбанізм, які є відповіддю на виклики міст та сталого урбанізації.

Вибір оптимальних містобудівних рішень пов'язаний з урахуванням таких положень:

- 1) місто є складною системою, яка, у свою чергу, є підсистемою більш загальної соціально-економічної системи - розміщення продуктивних сил агломерації, регіону, країни;

- 2) головна мета розвитку міста відображає й головний критерій оптимальності. Без її врахування неможливо будувати локальні критерії, тобто критерії оптимальності локальних містобудівних задач;

- 3) при проектуванні враховується обмеженість ресурсів на кожному етапі розвитку міста. Це потребує зіставлення витрат із результатами, що досягаються [7].

Одним із цікавих і перспективних напрямків у територіальному плануванні є функціональна динаміка території.

Кожна територія, як живий організм, має свій вік, рівень освоєння та облаштування й певний набір функцій, який змінюється в часі, і цим процесом необхідно керувати.

Практика старопромислових регіонів показує ряд прикладів міст Західної Європи, коли зі старих шахт і підприємств було створено необхідну інфраструктуру, через дизайн і певне облаштування розвивається промисловий туризм - і це все на відміну від нашої технічної та біологічної рекультивациі [10, 11]. Сьогодні розви-

вається напрямок ландшафтної реконструкції історичного природного вигляду території й ландшафтного планування великих масштабів.

Важливість поєднання соціально-економічного та стратегічного територіального планування виражається також у тому, що муніципальні утворення отримують ефективний інвестиційний правовий та брендинговий інструмент розвитку території.

Однак найголовнішою сучасною тенденцією при виборі оптимальних містобудівних рішень є висунення на перший план принципу енергозбереження та еколого-орієнтованого розвитку, що є реальними інструментами інноваційного розвитку територій, за рахунок постійного пошуку зниження витрат у споживанні енергії, зниження викидів шкідливих речовин. Це стимулює нові види виробництва, більш ефективних, конкурентоспроможних, менш природоємних (екологічно чистих); середовище в містах, населених пунктах стає більш комфортним для життя, привабливим для інвесторів [8].

Також розповсюдженою є практика для фінансових організацій, банків надавати позики й кредити, щоб при розробці різних видів містобудівної документації була виконана процедура інтеграції екологічних норм і вимог у процес територіального планування та містобудування. Такий підхід створює базу для прийняття екологічно обґрунтованих містобудівних, фінансових та управлінських рішень, дозволяє розкрити інвестиційний та містобудівний потенціал території, обґрунтувати вибір оптимальних із економічної та екологічної точок зору майданчиків для містобудівного освоєння. Аналіз сформованих природних особливостей і багатоетапний розрахунок їх перспективної трансформації в процесі освоєння території дозволяє виявити найбільш інвестиційно привабливий майданчик.

Так, девелопери, запозичуючи в кредитних організаціях і банках Євросоюзу грошові кошти на будівництво будь-яких об'єктів, при підготовці пакета документів нашоухуються на низку стандартних вимог до проектно-ї та містобудівної документації [9], серед яких:

- наявність достовірної інформації про якість навколишнього середовища, його санітарно-гігієнічний, екологічний стан у форматі, придатному для використання при складанні бізнес-планів, а також координації дій муніципального та інших видів контролю;

- прийняття варіантів рішень про пріоритетність виділення й ефективний розподіл фінансових коштів на заходи із санації та благоустрою територіального утворення;

- визначення оптимальної функціонуєчої структури та архітектурно-планувальних рішень щодо території на основі комплексної еколого-економічної оцінки, у т. ч. виробничих зон, що підлягають реорганізації, перепрофілюванню та екорєабілітації;

Бибик Наталья,

кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики строительства

Харьковского национального университета городского строительства им. А. Н. Бекетова

В статье рассматриваются проблемы планирования и застройки территорий, расширения современных городов. Особое внимание уделено градостроительным проблемам развития городов, смене парадигмы в подходах к развитию городов. Также определены новые подходы в городском планировании. Приведены основные положения оптимальных градостроительных решений. Рассмотрена функциональная динамика городских территорий и ее составляющие. Внимание уделено вопросам энергосбережения и эколого-ориентированного развития, необходимости учета данных показателей при принятии градостроительных решений в современных условиях хозяйствования и влияния указанных факторов на развитие города в целом.

Ключевые слова: строительство; градостроительство; проектные решения.

- розробка програм заходів та моніторингу розвитку територій із відповідною системою оцінки ефективності генеральних планів і проектів планувань повинна містити детальне опрацювання екологічних розділів, щоб отримати європейське фінансування.

Висновки

Таким чином, застосовувані в розвинених країнах додаткові екологічні вимоги до містобудівної документації, що були розкриті вище, сприяють створенню безпечного й комфортного середовища перебування людини, дозволяють запобігти витратам майбутніх періодів, відіграють ключову роль в інвестиційній привабливості територій. Такі підходи мають бути враховані в сучасному процесі прийняття містобудівних рішень так само, як і культурні, соціальні та економічні особливості території.

ЛІТЕРАТУРА

1. Planning Sustainable Cities - Global Report on Human Settlements 2009. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.unhabitat.org/content.asp?typeid=19&catid=555&cid=5607>.
2. Осітнянко А. П. Планування розвитку міста / А. П. Осітнянко. - К. : КНУБА, 2005. - 386 с.
3. Петраковська О. С. Управління земельними ресурсами / О. С. Петраковська, Ю. О. Тацій. - TEMPUS - IV : УНИТЕХ, 2012. - Том 5. Сталій розвиток урбанізованих територій. - 485 с.
4. Friednchs J. European urban governance in fragmented societies / J. Friednchs, J. Vranken // Governing European Cities, Social Fragmentation, Social Exclusion and Urban Governance / [H. T. Andersen and R. Van Kempen (Eds)]. - Aldershot : Ashgate, 2001. - pp. 19-40.
5. Alain Bertaud. The Spatial Distribution of Population in 48 World Cities: Implications for Economies in Transition [Електронний ресурс] / Alain Bertaud, Stephen Malpezzi. - 2003. The Center for Urban Land Economics Research. The University of Wisconsin. - Режим доступу : <http://alain-bertaud.com>.
6. Ecumenopolis: Tomorrow's City. Constantinos A-Doxiadis. From BRITANNICA Book of the year 1968, Encyclopedia Britannica, Inc.
7. Проблемы урбанизации на рубеже веков. - Смоленск : Ойкумена, 2002. - 328 с.
8. Планировка и застройка городских и сельских поселений. ДБН 360-92**. - 2002.
9. Осітнянко А. П. Методологія управління територіальним розвитком міста / А. П. Осітнянко, А. М. Мамедов // Містобудування та територіальне планування : зб. - К. : КНУБА, 2004. - Вип. 17. - С. 178-182.
10. Halik M. Wieliczka. Seven Centuries of Polish Salt / M. Halik. - Warsaw : Interpress Publishers, 1988.
11. Lynch M. Mining in World History / M. Lynch. - London : Reaktion Books, 2004.

Bibik Natalya,

*Ph.D in economics, Associate professor of Construction Economics Department,
O. Beketova Harkiv National University of urban Engineering*

NEW APPROACHES FOR SELECTION OF OPTIMAL URBAN PLANNING DECISIONS

The problems of planning and development of territories, the expansion of the modern city has been examined in the article. Particular attention has been paid to town planning problems of urban development, a paradigm shift in the approach to the development of the city. Also, the basic approaches to urban planning have been determined. The main provisions of the best urban planning decisions have been provided. The article describes the functional dynamics of urban areas and its components. Special attention is paid to the energy saving and environmental-oriented development, the need to consider these indicators in decision-making in urban contemporary economy and the impact of these factors on the development of the city as a whole.

Key words: *civil engineering; urban engineering; urban planning decisions.*

REFERENCES

1. Planning Sustainable Cities - Global Report on Human Settlements 2009, available at: <http://www.unhabitat.org/content.asp?typeid=19&catid=555&cid=5607> (engl).
2. Ositnianko A. P., (2005), *Planuvannia rozvytku mista*, KNUBA, Kyiv, 386 p. (ukr).
3. Petrakovska O. S., Tatsii Yu. O., (2012), *Land Management. Volume 5. Sustainable development in urban areas*, TEMPUS, IV: UNITEH, 485 p. (ukr).
4. Friednchs J. and Vranken J. (2001), *European urban governance in fragmented societies*, in Andersen H. T. and R. Van Kempen (Eds), *Governing European Cities, Social Fragmentation, Social Exclusion and Urban Governance*, Ashgate, Aldershot, pp. 19-40 (engl).
5. Alain Bertaud and Stephen Malpezzi (2003), *«The Spatial Distribution of Population in 48 World Cities: Implications for Economies in Transition»*, The Center for Urban Land Economics Research. The University of Wisconsin, available at: <http://alain-bertaud.com>. (engl).
6. *Ecumenopolis: Tomorrow's City*. Constantinos A-Doxiadis. From BRITANNICA Book of the year 1968, Encyclopedia Britannica, Inc. (engl).
7. *The problems of urbanization at the turn of the century (2002)*, Oykumena, Smolensk, 328 p. (rus).
8. *Planning and development of urban and rural settlements (2002)*, DBN 360-92** (rus).
9. Ositnianko A. P., Mamedov A. M. (2004), *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*, Kyiv, issue 17, pp. 178-182 (ukr).
10. Halik M. (1988), *Wieliczka. Seven Centuries of Polish Salt*, Interpress Publishers, Warsaw (engl).
11. Lynch M. (2004), *Mining in World History*, Reaktion Books, London (engl).

© Бібик Наталія

Надійшла до редакції 07.11.2013

УДК 339.9

БІРЮК ОЛЕКСАНДР,

*заступник директора департаменту досліджень та аналізу
ТОВ "Девелопмент Констракшен Холдинг", м. Київ*

КОРПОРАТИВНА СТРАТЕГІЯ І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ

У статті розглядаються теоретичні аспекти реалізації корпоративних стратегій в умовах глобалізації. Виокремлено базові положення існуючих наукових підходів до поняття "глобалізація", канали її впливу на стратегії сучасних корпорацій.

Ключові слова: *світова економіка; глобалізація; корпорація; стратегія; корпоративна стратегія; стратегічні цілі корпорації.*

Постановка проблеми. Сучасна глобальна економіка перетворилася на арену гострої конкурентної боротьби на рівні держав, територій, корпорацій та окремих індивідуумів. Постійна трансформація й модифікація глобальних чинників розвитку є одночасно і джерелом значних загроз, і явним стимулом до вдосконалення форм завоювання корпоративного лідерства.

Особливо гостро зазначені проблеми стоять перед корпораціями, які представляють країни з перехідною економікою, адже зміни конкурентного ландшафту супроводжуються для них істотними перетвореннями базових принципів ведення бізнесу. У таких умовах виникає потреба в постійному моніторингу стратегій як власних, так й інших гравців глобальної економіки, у тому числі держав.

№ 6 (126) листопад-грудень 2013 р.